

האם לאחר הנטילה ניתן לייבש את הידיים במכונה לייבוש ידיים, ולא בניגוב?

שאלה: יצאתי לאכול עם חברים בפיצרייה. ליד השירותים מצאתי ברז עם נטלה, אבל לא הייתה להם מגבת או נייר לניגוב הידיים אלא רק מכשיר לייבוש ידיים, שמוציא אוויר חם, ובעצם אני לא מנגב את הידיים. האם נחשב שניגבתי את הידיים? אם כן, האם אני יכול לברך על הנטילה הזאת?

תשובה: נאמר בגמרא (סוטה ד, ב) בשם רבי אבהו: "כל האוכל פת בלא ניגוב ידיים, כאילו אוכל לחם טמא", וביאר שם רש"י (דיבור המתחיל "כל האוכל"): "דבר מאוס הוא וחשוב כטומאה"... וכן נפסק בשולחן ערוך.

ונחלקו הפוסקים בטעם הניגוב, בבית יוסף (שם) כתב מחשש שישארו מים טמאים מהנטילה הראשונה שנטמאו מחמת ידיו, ואף ששופכים פעם שנייה, מכל מקום לכתחילה צריך להעביר אותם לגמרי על ידי ניגוב. אך לדעת רש"י (הנ"ל) ומהרש"ל, יש לנגב את הידיים כדי שיהיו נקיות ולא מאוסות.

ואף שיש להקשות על הטעם השני מהמטביל ידיו שיכול לאכול בלא ניגוב (שולחן ערוך שם, סעיף יג), והוסיף על כך השולחן ערוך, שהוא הדין לנוטל ידיו ושופך עליהם רביעית בבת אחת (כפי שאנו נוהגים כיום), ואם כן משמע שאין צורך לנגב. כתב המהרש"ל שאין לדמות נטילת ידיים לטבילת ידיים שהיא כעין טבילה במקוה, ששם ודאי שלא הצריכו ניגוב כחלק מהטהרה.

המשנה ברורה (שם, סעיף קטן מו) כתב בשם האחרונים לחוש לדעת המהרש"ל, ולהצריך ניגוב ידיים גם כשנוטלים ידיים בשפע... ולפי זה אם מייבשים את הידיים על ידי מכונה שעושה אוויר חם וכדומה, אין כל חשש לב' הטעמים הנ"ל.

ואכן בשו"ת בצל החכמה (חלק ד, סימן קמא) למד מדברי השולחן ערוך הנ"ל, שכיום שנוטלים בשפע, ניתן להשתמש במכונת ייבוש אחרי הנטילה, וזו לשונו: "ולענ"ד בס"ד פשוט דלפי מה שבזמנינו ב"ה אין מחסור במים, ונוהגין לשפוך על כל יד מים בשפע, בודאי שמותר לנגב הידיים במכשיר הנזכר בלי פקפוק. וכן כתבו רבים מפוסקי זמננו".

אולם מדברי שולחן ערוך הרב (סעיף יז) נראה שיש להחמיר בכך, שכתב: "ולא די שיתנגבו מאלוהי אלא צריך לשפשפן במפה או בשאר דברים שהשפשוף מטהרן ביותר", וכן כתב בכף החיים (סעיף קטן פז). ונראה שמלבד הטעם הפשוט שיש בכך נקיות יתרה, בנוסף יש לכך תועלת גם על פי הסוד. אולם ודאי שאם אין מגבת, ניתן להקל ולייבש את הידיים במכונה.

הרב נעם דביר מייזלס, אתר "ישיבה"

1) מהו הדין הבסיסי שמופיע בגמרא ונפסק בשולחן ערוך? על מה צריך להקפיד?

2) מהם שני ההסברים לטעם ההלכה, ומי אומר כל טעם?

3) קיימים הבדלים בין שני ההסברים. נניח, אדם שנטל את הידיים בשפע של מים כך שלא נשארו מים מהנטילה הראשונה, אך ידיו עדיין רטובות - האם צריך לנגב אותן או לא, לפי כל אחד מההסברים?

4) ישנו דין שמעורר קושיה על ההסבר השני. מהי הקושיה, וכיצד המהרש"ל משיב עליה?

5) כמו איזה הסבר נפסק להלכה, לפי המשנה ברורה?

6) מהי התשובה לשאלה שבה פתחנו לפי דברי השו"ת 'בצל החכמה', ומדוע זו ההלכה לפי

כל אחד מההסברים?

(7) 'שולחן ערוך הרב' ו'כף החיים' מביאים שני הסברים נוספים לחובת הניגוב. מה הם?

(8) על פי הסברים אלה, האם ייבוש הידיים במכונה אפשרי מבחינה הלכתית?

(9) מהי התשובה הסופית לשאלה?

(10) אילו דעות מעדיף כותב השו"ת, ומדוע?